

**Навчальна програма / орієнтовне календарно-тематичне
планування уроків географії в 7 класі
(2 год. на тиждень)**

Укладено у відповідності до модельної навчальної програми:

«Географія. 6-9 класи» для закладів загальної середньої освіти

(автори Запотоцький С.П., Карпюк Г.І., Гладковський Р.В., Довгань А.І., Совенко В.В., Даценко Л.М., Назаренко Т.Г., Гільберг Т.Г., Савчук І.Г., Нікитчук А.В., Яценко В.С., Довгань Г.Д., Грома В.Д., Горовий О.В.)

Групи загальних групи результатів навчання.

1. Пізнання світу природи засобами наукового дослідження
2. Опрацювання, систематизація та представлення інформації природничого змісту
3. Усвідомлення розмаїття і закономірностей природи, ролі природничих наук і техніки в житті людини; відповідальна поведінка для сталого розвитку суспільства
4. Розвиток геопросторового мислення та картографічної грамотності, набуття досвіду розв'язання проблем природничого змісту

Рекомендований варіант запису груп загальних результатів у Свідоцтво досягнень.

1. *Пізнає світ природи, досліджуючи її*
2. *Опрацьовує, систематизує та представляє інформацію*
3. *Розуміє закономірності природи та діє для сталого розвитку*
4. *Володіє геопросторовим мисленням та вміє користуватися картою*

№ №	Дата		Очікувані результати. Учениця/Учень:	Зміст матеріалу, пропонований для вивчення (виділено тему уроку)	Види навчальної діяльності.	Д/ З	ГЗР (Виділено головну)
	зап лан ова на	коре гова на					
Вступ (1 год.)							
1			<i>розуміє</i> зміст понять «материк», «континент», «частина світу»; <i>використовує</i> карту як джерело інформації; <i>пояснює</i> на конкретних прикладах та доводить практичне значення вивчення материків та океанів. .	Материки, континенти, частини світу. Океани. Фізична карта світу.	Робота з інформацією: Порівняння розмірів материків, частин світу, океанів. Дискусія «Зеландія – сьомий материк?» Користування моделями: Складання пазлів «Карта материків та океанів». Розпізнавання материків, океанів, частин світу за контурами й місцем на карті/глобусі		4, 2
РОЗДІЛ І. КАРТОГРАФІЧНЕ ЗОБРАЖЕННЯ ЗЕМЛІ. (6 год.+1)							
Тема 1. Карти материків та океанів. (3 год.)							
2			<i>досліджує</i> об'єкти і явища, використовуючи відповідні моделі, зокрема й цифрові; <i>використовує</i> картографічні онлайн-сервіси та онлайн-ресурси для організації власних географічних досліджень; <i>оцінює</i> практичне значення знань про географічні карти.	Карты материків, їхня класифікація за масштабом, просторовим охопленням, змістом і призначенням.	Дослідження: Як змінюється зміст карт в залежності від призначення (порівняння карт зі шкільного атласу і картографічного онлайн сервісу)? Віртуальна подорож материками й океанами за допомогою цифрового глобусу Google Earth.		4, 1
3- 4			<i>розрізняє</i> масштабні й позамасштабні умовні знаки; <i>здійснює пошук</i> самостійно або з допомогою вчителя інформації географічного змісту на глобусі та карті; <i>досліджує</i> об'єкти і явища, використовуючи відповідні моделі, зокрема й цифрові;	Масштабні й позамасштабні умовні знаки на картах. Поняття про картографічну(а) генералізацію(я) та спотворення.	Робота з інформацією: Читання інформації з тематичних карт світу, материків та океанів. Практичні роботи: Порівняння карт світу, материків та океанів, представлених у різних масштабах. Дослідження: Мережа річок та озер на картах світу і материків різних масштабів та просторового охоплення. Дослідження: Визначення спотворень		4, 1, 2

		<p><i>використовує</i> картографічні онлайн-сервіси та онлайн-ресурси для організації власних географічних досліджень; <i>пропонує</i> правила взаємодії в групі і <i>дотримується</i> їх; <i>взаємодіє</i> в групі для розв'язання навчальної проблеми.</p>		<p>площ на карті шляхом порівняння розмірів географічних об'єктів. Робота у групі для розв'язання проблем: Чи можна уникнути спотворень при побудові дрібномасштабних географічних карт?</p>		
Тема 2. Географічні координати. (2 год.)						
5		<p><i>розуміє</i> зміст понять «географічна широта», «географічна довгота», «географічні координати»; <i>пояснює</i> відмінності між географічною широтою і географічною довготою; <i>використовує</i> картографічні онлайн-сервіси та онлайн-ресурси для організації власних географічних досліджень.</p>	<p>Градусна сітка на карті. Географічна широта і довгота точки на карті.</p>	<p>Дослідження: Як визначити положення ліній меридіану та паралелі на місцевості? Користування моделями: Глобус-модель «Паралелі та меридіани Землі». Дослідження: Як встановити крайні точки материків, континентів, частин світу за градусною сіткою?</p>		4, 2
6		<p><i>користується</i> градусною сіткою для визначення географічних координат; <i>досліджує</i> об'єкти і явища, використовуючи географічні карти, моделі, зокрема й цифрові; <i>оцінює</i> практичне значення знань про географічні координати; <i>взаємодіє в групі для розв'язання навчальної проблеми</i>; <i>добирає</i> математичний апарат для розв'язання навчальних завдань.</p>	<p>Географічні координати</p>	<p>Практична робота: Визначення географічних координат та напрямків за географічною картою. Проектна діяльність: Маршрут власної подорожі з визначенням географічних координат та напрямків. Найкоротший шлях між містами на різних материках за допомогою картографічних онлайн-сервісів та онлайн-ресурсів. Робота у групі для розв'язання проблем: Як використати географічні координати у повсякденному житті?</p>		4, 1
Тема 3. Відстані на карті (1 год.)						

7		<p><i>користується</i> градусною сіткою для визначення напрямків на картах; <i>використовує</i> градусну сітку й різні види масштабів для визначення відстаней на картах; <i>добирає</i> математичний апарат для розв'язання навчальних завдань; <i>знаходить, збирає і зберігає</i> географічні дані різних типів; <i>використовує</i> карту та картографічні онлайн-сервіси для організації виконання навчальних задач.</p>	<p>Вимірювання відстаней на карті: іменованій, числовий і лінійний масштаб. Відстані між точками, що лежать на одному меридіані, на одній паралелі в градусах і кілометрах.</p>	<p>Практичні роботи: Визначення протяжності в градусах і кілометрах дуги меридіану, екватора, паралелей за картою / глобусом. Користування моделями: Визначення протяжності (у градусах і кілометрах) материків із півночі на південь та із заходу на схід за допомогою масштабу та градусної сітки на карті/глобусі. Розв'язування задач: Визначення відстаней на карті з використанням різних видів масштабу. Визначення відстаней на карті за допомогою градусної сітки.</p>	4, 1
8			<p>Підсумковий урок «Вступ. Розділ I. Картографічне зображення Землі».</p>	Діагностувальна тематична робота 1.	
РОЗДІЛ II. ГОЛОВНІ ЗАКОНОМІРНОСТІ ФОРМУВАННЯ ПРИРОДИ МАТЕРИКІВ ТА ОКЕАНІВ (12 год. +1)					
Тема 1. Тектонічна будова, рельєф, корисні копалини. (3 год.)					
9-10		<p><i>розуміє</i> зміст понять «платформа», «область складчастості», «геологічна ера»; <i>упослідовнює</i> геологічні ери, епохи горотворення, тектонічні структури; <i>формулює</i> з допомогою вчителя чи інших осіб очікувані результати дослідження; <i>бере активну участь</i> у комунікації, використовуючи прийоми комунікативної взаємодії <i>здійснює</i> пошук самостійно або з допомогою вчителя інформації географічного змісту на тематичних</p>	<p>Геохронологічна шкала: геологічні ери. Епохи горотворення. Утворення материків та океанічних западин. Платформи, області складчастості. Тектонічна карта світу.</p>	<p>Дослідження: Сліди історії Землі у гірських породах. Як утворилися материки й западини океанів? Робота з інформацією: Демонстрування основних віх історії Землі. Віртуальна мандрівка в геологічне минуле Землі (сервіс Ancient Earth Globe). Робота у групі для розв'язання проблем: Чи можуть утворитися нові материки, океани? Моделювання: Будова тектонічних платформ, плит, областей складчастості.</p>	3, 1, 2

		картах; <i>досліджує</i> об'єкти і явища, використовуючи географічні карти, моделі, зокрема й цифрові.		Практична робота: Визначення віку областей складчастості за тектонічною картою.		
11		<i>встановлює</i> з допомогою вчителя взаємозв'язки між тектонічною будовою, рельєфом, видами корисних копалин; <i>формулює</i> закономірності утворення основних форм земної поверхні, родовищ корисних копалин; <i>досліджує</i> об'єкти і явища, використовуючи географічні карти, моделі, зокрема й цифрові.	Закономірності формування рельєфу та поширення корисних копалин на материках і в океанах.	Дослідження: Які закономірності поширення родовищ корисних копалин в надрах Землі? Практична робота: Виявлення зв'язків між тектонічною будовою і формами рельєфу за тектонічною і фізичною картами		3, 4
Тема 2. Клімат (3 год.)						
12 - 13		<i>розуміє</i> зміст поняття «кліматотвірний чинник», «повітряна маса», «тип клімату»; <i>бере активну участь</i> у комунікації, використовуючи прийоми комунікативної взаємодії; <i>характеризує</i> з допомогою вчителя чи інших осіб властивості повітряних мас, типи клімату, використовуючи відповідну наукову термінологію.	Кліматотвірні чинники. Закономірності зміни температури повітря і поверхневих вод океанів. Повітряні маси. Постійні вітри.	Дослідження: Як і чому змінюється клімат Землі? Побудова хмари тегів «Клімат». Робота з інформацією: Інтерактивна карта загальної циркуляції атмосфери за допомогою сервісу NullSchool. Моделювання: Процес утворення постійних та змінних вітрів.		3, 1, 2
14		<i>розуміє</i> зміст поняття «кліматичний пояс»; <i>створює</i> самостійно / в групі, з допомогою вчителя чи інших осіб матеріальні навчальні моделі для дослідження; <i>використовує</i> самостійно або з допомогою вчителя уявлення про	Кліматичні пояси і типи клімату Землі. Карта кліматичних поясів і типів клімату. Кліматограми. Глобальні зміни клімату.	Практичні роботи: Позначення на контурній карті кліматичних поясів і характерних для них типів повітряних мас. Побудова кліматограми за наведеними в таблиці даними про середньомісячні температури повітря і середньорічну кількість опадів.		3, 1, 4

		різні за властивостями повітряні маси, типи клімату для розв'язання запропонованої навчальної/життєвої проблеми.		Робота у групі для розв'язання проблем: 10 кроків для протидії зміні клімату / Як змінюється світ через глобальні зміни клімату? Як акліматизуватися подорожуючому в різних кліматичних умовах? Чи існує взаємозв'язок між поясами атмосферного тиску і кількістю опадів?		
Тема 3. Природні комплекси Землі (4 год.)						
15		<i>розуміє</i> зміст понять «широтна зональність», «зональний природний комплекс»; <i>характеризує</i> з допомогою вчителя чи інших осіб природні зони Землі, використовуючи відповідну наукову термінологію.	Широтна зональність на материках і в океанах. Природні зони Землі.	Проектна діяльність: Лепбук / буклет «Природні зони Землі». Практична робота: Позначення на контурній карті природних зон, аналіз проходження їхніх меж (на прикладі однієї з природних зон).		3, 4
16 - 17		<i>розуміє</i> зміст понять «вертикальна поясність», «азональний природний комплекс»; <i>бере активну участь</i> у комунікації, використовуючи прийоми комунікативної взаємодії.	Вертикальна поясність у горах. Азональні природні комплекси. Типи водних мас.	Робота з інформацією: Віртуальна мандрівка «Підняття на Еверест: підготовка спорядження». Робота у групі: Командна гра-квест «Природні зони та вертикальні пояси».		3, 2
18		<i>використовує</i> інформацію про природні зони для розв'язання запропонованої навчальної/життєвої проблеми.	Характеристики природних зон своєї місцевості.	Практична робота: Характеристика природних зон своєї місцевості Екскурсія: Характеристика природи своєї місцевості.		3, 1, 2
Тема 4. Розселення людей на материках (3 год.)						
19		<i>розуміє</i> зміст поняття «розселення населення»; <i>характеризує</i> з допомогою вчителя чи інших осіб розселення людей на материках, використовуючи відповідну наукову термінологію.	Кількість населення Землі. Картодіаграма чисельності населення на материках. Густота населення. Картограма густоти населення.	Дослідження: Чому населення Землі розміщено нерівномірно? На яких широтах проживає найбільша кількість населення планети? Робота з інформацією: Аналіз зміни чисельності населення планети за останні два сторіччя. Розв'язування задач:		1, 2

					Визначення середньої густоти населення на материках.		
20			<i>використовує</i> самостійно або з допомогою вчителя відомості про розселення людей та карти шкільного атласу для пояснення впливу природних чинників на густоту населення.	Природні чинники розселення.	Дослідження: Як природні чинники впливають на густоту населення? Моделювання: Зміна чисельності населення з висотою над рівнем моря.		3, 1, 4
21			<i>створює</i> самостійно / в групі, з допомогою вчителя чи інших осіб матеріальні навчальні моделі для дослідження; <i>бере активну участь</i> у комунікації, використовуючи прийоми комунікативної взаємодії; <i>характеризує</i> з допомогою вчителя чи інших осіб властивості об'єктів дослідження, використовуючи відповідну наукову термінологію.	Природні чинники у формуванні людської цивілізації. Культурні цивілізації. Етноси.	Практична робота: Створення картосхеми «Шляхи розселення людей на Землі». Проектна діяльність: Розселення людей і розвиток цивілізації. Ідеальний континент.		1, 2
22				Підсумковий урок із розділу II. «Головні закономірності формування природи материків та океанів».	Діагностувальна тематична робота 2.		
РОЗДІЛ III. ПРИРОДА МАТЕРИКІВ							
Тема 1. Африка (7 год.+1)							
Картографічний мінімум: <i>знаходить і показує на картах:</i> моря: Середземне, Червоне; затоки: Гвінейська, Аденська; протоки: Мозамбіцька, Гібралтарська, Баб-ель-Мандебська; острів Мадагаскар; півострів Сомалі; гори: Атлас, Драконові, Капські; вулкан Кіліманджаро; нагір'я Ефіопське; плоскогір'я Східноафриканське; Сахарський і Гвінейський нафтогазоносні басейни; річки: Ніл, Конго, Нігер, Замбезі, Оранжева; озера: Вікторія, Танганьїка, Ньяса; водоспад Вікторія; пустелі: Сахара, Наміб, Калахарі відповідно до навчального завдання; Практична робота: Позначення на контурній карті основних географічних об'єктів Африки.							
23			<i>характеризує</i> географічне положення Африки, використовуючи відповідну наукову	Географічне положення. Берегова лінія.	Моделювання: Плавання Васко да Гама. Робота з інформацією: Візитівка Африки: клубок ідей. Он-лайн вікторина		4, 2

		<p>термінологію; <i>досліджує</i> об'єкти і явища, використовуючи тематичні карти, моделі, зокрема й цифрові; <i>бере активну участь</i> у комунікації, використовуючи прийоми комунікативної взаємодії.</p>		<p>«Африка. Фізична карта». Робота у групі для розв'язання проблем: Які природні особливості формуються у зв'язку з перетином центра Африки екватором? Практична робота: Визначення географічних координат крайніх точок, протяжності материка з півночі на південь та із заходу на схід за градусною сіткою і масштабом. Позначення на контурній карті основних географічних об'єктів Африки.</p>		
24		<p><i>розуміє</i> зміст понять «тектонічний розлом»; <i>розрізняє</i> поняття «родовище корисних копалин» і «басейн корисних копалин»; <i>характеризує</i> тектонічну будову Африки, використовуючи відповідну наукову термінологію; <i>створює</i> самостійно / в групі, з допомогою вчителя чи інших осіб матеріальні навчальні моделі для дослідження.</p>	<p>Тектонічна будова, сучасні тектонічні процеси.</p>	<p>Дослідження: Наслідки сучасних тектонічних процесів у межах Африкано-Аравійської літосферної плити. Як виник вулкан у межах платформи?</p>		3, 1,
25		<p><i>характеризує</i> рельєф Африки, використовуючи відповідну наукову термінологію; <i>використовує</i> самостійно або з допомогою вчителя уявлення про взаємозв'язки об'єктів і явищ для виявлення закономірностей формування рельєфу, родовищ корисних копалин.</p>	<p>Рельєф. Корисні копалини.</p>	<p>Дослідження: Закономірності формування нафто-, газоносних басейнів в Африці. Чому Африка багата бокситами і мідними рудами? Практична робота: Позначення на контурній карті основних географічних об'єктів Африки.</p>		3, 1, 4
26		<p><i>характеризує</i> клімат Африки,</p>	<p>Загальні риси клімату.</p>	<p>Практична робота: Порівняння</p>		3, 1, 4

		<p>використовуючи відповідну наукову термінологію; <i>порівнює</i> екваторіальний і субекваторіальний клімат; <i>використовує</i> самостійно або з допомогою вчителя уявлення про взаємозв'язки об'єктів і явищ для виявлення закономірностей формування типів клімату; <i>бере активну участь</i> у комунікації, використовуючи прийоми комунікативної взаємодії.</p>		<p>екваторіального і субекваторіального клімату Африки за кліматичними діаграмами. Робота у групі для розв'язання проблем: Які відмінності існують у однакових кліматичних поясах північної і південної півкулі в Африці.</p>		
27		<p><i>характеризує</i> внутрішні води Африки, використовуючи відповідну наукову термінологію; <i>використовує</i> самостійно або з допомогою вчителя уявлення про взаємозв'язки об'єктів і явищ для виявлення закономірностей формування мережі річок, озерних улоговин; <i>бере активну участь</i> у комунікації, використовуючи прийоми комунікативної взаємодії.</p>	Води суходолу.	<p>Робота з інформацією: Роль Д. Лівінгстона у дослідженні водних об'єктів материка. Он-лайн вікторина «Африка. Фізична карта». Встановлення подібності і відмінності в описах червоних і червоно-бурих ґрунтів. Практичні роботи: Оцінка впливу рельєфу та клімату на формування річкової мережі і режим річок; Позначення на контурній карті основних географічних об'єктів Африки. Робота у групі для розв'язання проблем: Чому найбільші і найглибші озера утворилися на сході Африки?</p>		3, 1, 4, 2
28		<p><i>характеризує</i> природні зони Африки, використовуючи відповідну наукову термінологію; <i>порівнює</i> червоні й червонобурі ґрунти, рослинний і тваринний світ екваторіальних лісів, саван і пустель.</p>	Природні зони.	<p>Дослідження: Чи є ґрунти в Сахарі? Робота з інформацією: Встановлення подібності і відмінності в описах червоних і червоно-бурих ґрунтів. Проектна діяльність: Природні зони Африки: фотосафарі найбільшими національними парками материка.</p>		3, 1, 2

29		<i>пояснює</i> як географічне положення (щодо тектонічних структур, великих форм рельєфу, басейнів корисних копалин) впливає на спосіб життя та світогляд людей; <i>бере активну участь</i> у комунікації, використовуючи прийоми комунікативної взаємодії.	Розселення населення на материк. Основні екологічні проблеми.	Робота у групі для розв'язання проблем: Як зупинити опустелювання саван?		1, 2
30			Підсумковий урок із теми «Африка».	Діагностувальна тематична робота 3.		
Тема 2. Австралія (4 год.)						
Картографічний мінімум: <i>знаходить і показує на картах різного масштабу:</i> моря: Коралове, Тасманове; затоки: Карпентарія, Велика Австралійська; острови: Тасманія, Великий Бар'єрний риф; півострів Кейп-Йорк; Західно-Австралійське плато ; Центральну низовину; гори: Великий Вододільний хребет (г. Косцюшко); річки: Муррей, Дарлінг; озеро Ейр; пустелі: Велика Піщана, Велика пустеля Вікторія відповідно до навчального завдання; Практична робота: Позначення на контурній карті назв основних географічних об'єктів Австралії.						
31		<i>характеризує</i> географічне положення Австралії, використовуючи відповідну наукову термінологію; <i>розуміє</i> зміст поняття «кристалічний щит», «осадовий чохол»; <i>характеризує</i> тектонічну будову, рельєф Австралії, використовуючи відповідну наукову термінологію; <i>використовує</i> самостійно або з допомогою вчителя уявлення про взаємозв'язки об'єктів і явищ для виявлення закономірностей формування рельєфу, родовищ корисних копалин; <i>досліджує</i> об'єкти і явища, використовуючи тематичні карти, моделі, зокрема й цифрові.	Географічне положення. Відкриття материка європейцями. Тектонічна будова, форми поверхні, основні родовища корисних копалин та їх взаємозв'язок на материк.	Робота з інформацією: Візитівка Австралії: клубок ідей. Вікторина «Австралія. Фізична карта». Дослідження: Чому в Австралії немає діючих вулканів? Де на материк й чому є кам'яновугільні басейни, родовища бокситів, залізних руд?		4, 1, 2

32		<p><i>характеризує</i> клімат, внутрішні води, використовуючи відповідну наукову термінологію; <i>порівнює</i> тропічний морський і тропічний пустельний клімат на материку; <i>використовує</i> самостійно або з допомогою вчителя уявлення про взаємозв'язки об'єктів і явищ для виявлення закономірностей формування типів клімату, мережі поверхневих і запасів підземних вод; <i>створює</i> матеріальні навчальні моделі для дослідження; <i>бере активну участь</i> у комунікації, використовуючи прийоми комунікативної взаємодії.</p>	<p>Загальні риси клімату. Кліматичні пояси і типи клімату. Поверхневі та підземні води материка.</p>	<p>Моделювання: Схема руху повітряних мас, що впливають на клімат Австралії. Практичні роботи: Порівняння тропічного пустельного і тропічного морського типів клімату за кліматичними діаграмами. Порівняння клімату південної частини Африки і Австралії; Робота в групі для розв'язання проблем: Як австралійців забезпечити прісною водою?</p>		3, 1, 2
33		<p><i>характеризує</i> рослинний і тваринний світ Австралії, використовуючи відповідну наукову термінологію; <i>порівнює</i> пустельні ландшафти Австралії й Африки; <i>використовує</i> самостійно або з допомогою вчителя уявлення про взаємозв'язки об'єктів і явищ для виявлення закономірностей формування зональних природних комплексів; <i>досліджує</i> об'єкти і явища, використовуючи тематичні карти, моделі, зокрема й цифрові.</p>	<p>Особливості рослинного і тваринного світу материка, природні зони.</p>	<p>Дослідження: Чому в Австралію заборонено ввозити тварин і рослини? Проектна діяльність: Фотоколаж «Природні об'єкти Світової спадщини ЮНЕСКО в Австралії». Подорож в Австралію: рекомендації мандрівникам; Робота з інформацією: Ендеміки Австралії. Порівняння пустель Австралії і Африки.</p>		3, 1, 2
34		<p><i>досліджує</i> об'єкти і явища, використовуючи тематичні карти,</p>	<p>Заселення материка, природні чинники</p>	<p>Дослідження: Чому Австралія малозаселений материк?</p>		1, 2

			моделі, зокрема й цифрові.	розселення. Основні екологічні проблеми.	Які природні чинники зумовили розселення людей на материку?		
Тема 3. Південна Америка (6 год.)							
Картографічний мінімум: <i>знаходить і показує на картах різного масштабу:</i> Карибське море; затоку Ла-Плата; протоки: Магелланова, Дрейка; острови: Вогняна Земля, Галапагоські; рівнини: Амазонська, Орінокська, Ла-Платська низовини, Бразильське, Гвіанське плоскогір'я; гори Анди (г. Аконкагуа); вулкани: Чімборасо, Льюльялььяко; річки: Амазонка, Парана, Оріноко; водоспади: Анхель, Ігуасу; озера: Маракайбо, Тітікака; сельву, пампу, пустелю Атакама відповідно до навчального завдання; Практична робота: Позначення на контурній карті назв основних географічних об'єктів Південної Америки.							
35			<i>характеризує</i> географічне положення Південної Америки, використовуючи відповідну наукову термінологію.	Географічне положення. Відкриття материка європейцями.	Моделювання: Онлайн вікторина «Південна Америка. Фізична карта». Робота з інформацією: Доколумбові цивілізації Південної Америки. О. Гумбольт – «другий Колумб» Південної Америки. Візитівка Пд. Америки: клубок ідей.		4, 2
36			<i>встановлює</i> послідовність формування тектонічних структур материка; <i>характеризує</i> тектонічну будову, рельєф Південної Америки, використовуючи відповідну наукову термінологію; <i>досліджує</i> об'єкти і явища на материку, використовуючи тематичні карти, моделі, зокрема й цифрові; <i>використовує</i> уявлення про взаємозв'язки об'єктів і явищ для виявлення закономірностей формування рельєфу, родовищ корисних копалин.	Тектонічна будова. Рельєф і корисні копалини. Взаємозв'язок тектонічної будови, форм поверхні, родовищ корисних копалин.	Дослідження: Родовища залізних і марганцевих руд у Південній Америці: закономірність чи унікальність? Практична робота: Встановлення послідовності формування материка Південна Америка за геологічними епохами. Користування моделями: Читання профілю поверхні материка вздовж південного тропіка. Робота з інформацією: Анди – «мідні» гори.		3, 1, 2
37			<i>характеризує</i> клімат Південної Америки, використовуючи	Загальні риси клімату. Чинники формування	Дослідження: Чому Південна Америка – найвологіший материк?		3, 1

		відповідну наукову термінологію; досліджує об'єкти і явища на материках, використовуючи тематичні карти, моделі, зокрема й цифрові.	типів клімату в межах кліматичних поясів.	Користування моделями: Визначення кліматичних умов субекваторіального, тропічного і субтропічного поясів Північної і Південної півкуль за кліматичними діаграмами.	
38		характеризує внутрішні води Південної Америки, використовуючи відповідну наукову термінологію.	Води суходолу	Проектна діяльність: Створення буклету «Природні унікальні Південної Америки».	3, 2, 4
39		досліджує об'єкти і явища на материках, використовуючи тематичні карти, моделі, зокрема й цифрові; використовує уявлення про взаємозв'язки об'єктів і явищ для виявлення закономірностей формування берегових пустель, природних комплексів в Андах; створює матеріальні навчальні моделі для дослідження; порівнює ландшафти південних країн Африки, Австралії, Південної Америки.	Природні зони. Амазонія – цілісний природний комплекс. Вертикальна поясність в Андах.	Дослідження: Чим унікальна природа сільви Південної Америки? Відмінності видового складу рослин і тварин у сільві та гілеї. Моделювання: Утворення берегових пустель на материках: передумови, особливості природи, локації. Робота з інформацією: Сільва під загрозою зникнення. Робота у групі для розв'язання проблем: Південні країни трьох материків (Південної Америки, Африки й Австралії): подібність і відмінність природи.	3, 1, 2
40		досліджує об'єкти і явища на материках, використовуючи тематичні карти, моделі, зокрема й цифрові; бере активну участь у комунікації, використовуючи прийоми комунікативної взаємодії.	Населення Південної Америки. Екологічні проблеми.	Дослідження: Які природні чинники зумовили розселення людей на материках? Як змінюються природні ландшафти на схилах Анд?	1, 2
Тема 4. Антарктида (3 год.) +1					
Картографічний мінімум: знаходить і показує на картах різного масштабу і різних проєкцій Антарктичний півострів, моря Ведделла, Росса, масив Вінсон, вулкан Еребус, антарктичну станцію «Академік Вернадський»;					
41		характеризує географічне положення, рельєф Антарктики,	Географічне положення. Історія	Робота з інформацією: Особливості географічних карт материка.	4, 1, 2

		використовуючи відповідну наукову термінологію; <i>порівнює</i> підлідний рельєф і поверхню льодовика.	відкриття. Подвійний рельєф.	Експедиції Р. Амундсена та Р. Скотта. Туристична подорож в Антарктиду: як дістатися, що подивитися? Візитівка Антарктиди: клубок ідей. Практична робота: Опис підлідного рельєфу Антарктиди за картою.	
42		<i>характеризує</i> клімат, льодовиковий покрив, рослинний і тваринний світ Антарктики, використовуючи відповідну наукову термінологію; <i>створює</i> матеріальні навчальні моделі для дослідження; <i>бере активну участь</i> у комунікації, використовуючи прийоми комунікативної взаємодії; <i>порівнює</i> природу антарктичних і тропічних пустель; <i>використовує</i> уявлення про взаємозв'язки об'єктів і явищ для виявлення особливостей клімату, органічного світу Антарктиди.	Антарктичний клімат. Водні ресурси. Унікальність природи антарктичних пустель та антарктичних оазисів.	Моделювання: Як сформувався покривний льодовик в Антарктиді? Схема утворення стокових вітрів в Антарктиді. Практична робота: Порівняння природи антарктичних та африканських пустель і оазисів: спільні та відмінні риси. Робота у групі для розв'язання проблем: Використання природних багатств Антарктиди – заборонити чи дозволити?	3, 1, 2
43		<i>використовує</i> уявлення про взаємозв'язки об'єктів і явищ для виявлення особливостей ведення наукової діяльності; <i>досліджує</i> об'єкти і явища на материку, використовуючи тематичні карти, моделі, зокрема й цифрові.	Наукові дослідження в Антарктиці	Дослідження: Українська антарктична станція «Академік Вернадський»: ким і як влаштуватися на роботу? Проектна діяльність: Розроблення проекту антарктичної наукової станції: розміщення, облаштування, обладнання, напрями наукових досліджень.	1, 2
44			Підсумковий урок із тем «Австралія», «Південна Америка», «Антарктида».	Діагностувальна тематична робота 4.	
Тема 5. Північна Америка (6 год.)					

<p>Картографічний мінімум: знаходить і показує на картах різного масштабу затоки: Гудзонова, Мексиканська, Каліфорнійська, Аляска; острови: Гренландія, Ньюфаундленд, Великі Антильські (Куба, Гаїті, Ямайка), Малі Антильські, Канадський Арктичний архіпелаг; півострови: Лабрадор, Флорида, Каліфорнія, Аляска, Юкатан; рівнини: Центральні, Великі, Лаврентійська височина, Примексиканська низовина; гори: Кордильєри (г. Деналі), Скелясті, Аппалачі; Аппалацький вугільний басейн, нафтогазоносний басейн Мексиканської затоки; річки: Міссісіпі, Маккензі, Юкон, Колорадо; водоспад Ніагарський; озера: Великі, Велике Солоне відповідно до навчального завдання; Практична робота: Позначення на контурній карті назв основних географічних об'єктів Північної Америки.</p>						
45			<p><i>досліджує</i> об'єкти і явища на материках, використовуючи тематичні карти, моделі, зокрема й цифрові; <i>характеризує</i> географічне положення Північної Америки, використовуючи відповідну наукову термінологію; <i>бере активну участь у комунікації</i>, використовуючи прийоми комунікативної взаємодії.</p>	<p>Географічне положення. Берегова лінія. Відкриття та освоєння материка.</p>	<p>Моделювання: Онлайн вікторина «Північна Америка. Фізична карта»; Робота з інформацією: Імена дослідників Північної Америки на географічній карті. Візитівка Північної Америки: клубок ідей. Робота у групі для розв'язання проблем: Хто насправді відкрив Америку?</p>	3, 1, 2
46			<p><i>характеризує</i> тектонічну будову, рельєф, Північної Америки, використовуючи відповідну наукову термінологію; <i>досліджує</i> об'єкти і явища на материках, використовуючи тематичні карти, моделі, зокрема й цифрові; <i>використовує</i> уявлення про взаємозв'язки об'єктів і явищ для виявлення закономірностей формування родовищ корисних копалин, форм рельєфу.</p>	<p>Тектонічна будова. Рельєф та корисні копалини материка як результат взаємодії внутрішніх і зовнішніх сил.</p>	<p>Робота з інформацією: Рудні корисні копалини Кордильєр і Анд. Дослідження: Родовища золота й алмазів у Північній Америці.</p>	3, 1, 2
47			<p><i>порівнює</i> типи кліматів помірного поясу; <i>характеризує</i> клімат Північної Америки, використовуючи</p>	<p>Загальні риси клімату. Кліматичні пояси і типи клімату.</p>	<p>Дослідження: Як впливає географічне положення материка на його клімат? Робота з інформацією: Великі озера: особливості природи, екологічні</p>	3, 1, 2

		відповідну наукову термінологію; <i>досліджує</i> об'єкти і явища на материку, використовуючи тематичні карти, моделі, зокрема й цифрові; <i>створює</i> матеріальні навчальні моделі для дослідження.		проблеми. Практична робота: Характеристика типів помірного клімату Північної Америки за кліматичними діаграмами. Моделювання: Моделювання процесу зародження торнадо.	
48		<i>характеризує</i> внутрішні води Північної Америки, використовуючи відповідну наукову термінологію; <i>порівнює</i> режими річок басейнів трьох океанів; <i>використовує</i> уявлення про взаємозв'язки об'єктів і явищ для виявлення закономірностей формування озерних улоговин.	Води суходолу. Режим річок. Великі озера – унікальна природна система.	Практична робота: Порівняння режимів річок басейнів трьох океанів на прикладі Міссісіпі, Маккензі і Колорадо.	4, 1
49		<i>характеризує</i> природу арктичних пустель, тундри, тайги, степів і прерій Північної Америки, використовуючи відповідну наукову термінологію; <i>використовує</i> уявлення про взаємозв'язки об'єктів і явищ для виявлення закономірностей формування природних зон на материку.	Природні зони.	Робота з інформацією: Унікальність і вразливість природи тундри. Образ прерій в художній літературі. Проектна діяльність: Фотоколаж «Найвідоміші національні парки Північної Америки».	2, 3,
50		<i>досліджує</i> об'єкти і явища на материку, використовуючи тематичні карти, моделі, зокрема й цифрові; <i>використовує</i> уявлення про взаємозв'язки об'єктів і явищ для розв'язання екологічних проблем;	Вплив природних чинників на заселення материку і розселення населення. Екологічні проблеми.	Дослідження: Чи впливають природні чинники на розміщення населення і в XXI столітті? Робота у групі для розв'язання проблем: Як зберегти родючі землі степів і прерій?	3, 1

			<i>бере активну участь у комунікації, використовуючи прийоми комунікативної взаємодії.</i>			
Тема 6. Євразія (10 год.)						
Картографічний мінімум: <i>знаходить і показує на картах різного масштабу моря:</i> Північне, Балтійське, Чорне, Азовське, Баренцове, Східносибірське, Жовте, Японське, Берингове, Південнокитайське, Аравійське; затоки: Біскайська, Бенгальська, Перська; протоки: Босфор, Ла-Манш, острови: Велика Британія, Ірландія, Ісландія, Нова Земля, Сахалін, Японські, Великі Зондські, Філіппінські, Шрі-Ланка, Тайвань; півострови: Балканський, Апеннінський, Піренейський, Скандинавський, Таймир, Чукотський, Камчатка, Корея, Індокитай, Малакка, Індостан, Аравійський, Мала Азія рівнини: Східноєвропейська, Західносибірська, Велика Китайська, Середньодунайська, Індо-Гангська, Месопотамська низовини, плоскогір'я Декан, Середньосибірське, Казахський дрібнопісковик; гори: Піренеї, Альпи, Апенніни, Скандинавські, Уральські, Кавказ, Тянь -Шань, Гімалаї (г. Джомолунгма); нагір'я: Тибет, Іранське; вулкани: Гекла, Везувій, Фудзіяма; нафтогазоносні басейни Перської затоки, Північного моря; пустелі: Каракуми, Гобі, Руб-ель-Халі; річки: Рейн, Дунай, Дніпро, Волга, Об, Єнісей, Лена, Амур, Хуанхе, Янцзи, Меконг, Ганг, Інд, Євфрат, Тигр; озера: Каспійське, Женевське, Світязь, Ладозьке, Байкал, Мертве море відповідно до навчального завдання; Практична робота: Позначення на контурній карті назв основних географічних об'єктів Євразії.						
51			<i>характеризує географічне положення, використовуючи відповідну наукову термінологію; створює матеріальні навчальні моделі для дослідження.</i>	Географічне положення. Берегова лінія.	Моделювання: Онлайн вікторини «Європа. Фізична карта», «Азія. Фізична карта»; Робота з інформацією: Мангрові береги Євразії. Візитівка Євразії: клубок ідей .	4, 2
52			<i>характеризує тектонічну будову Євразії, використовуючи відповідну наукову термінологію; досліджує об'єкти і явища на материку, використовуючи тематичні карти, моделі, зокрема й цифрові; створює матеріальні навчальні моделі для дослідження.</i>	Тектонічна будова. Сучасні тектонічні процеси.	Дослідження: Чому в основі Євразії – кілька платформ?	1, 3
53			<i>характеризує рельєф Євразії, використовуючи відповідну наукову термінологію; досліджує об'єкти і явища на</i>	Рельєф. Корисні копалини.	Моделювання: Моделювання рельєфу Євразії за тектонічною картою. Дослідження: Родовища корисних копалин на шельфі материка.	3, 1, 2, 4

		материку, використовуючи тематичні карти, моделі, зокрема й цифрові; <i>використовує</i> уявлення про взаємозв'язки об'єктів і явищ для виявлення закономірностей формування родовищ корисних копалин, рельєфу материка.		Родовища дорогоцінного каміння. Робота з інформацією: Гімалаї – найвища гірська система Землі .	
54		<i>характеризує</i> клімат Євразії, використовуючи відповідну наукову термінологію; <i>створює</i> матеріальні навчальні моделі для дослідження; <i>порівнює</i> типи клімату помірною поясу Євразії й Північної Америки.	Загальні риси клімату. Кліматичні пояси.	Моделювання: Моделювання системи руху повітряних мас, що впливають на клімат Євразії. Практична робота: Доведення зростання континентальності клімату із заходу на схід у помірному поясі на основі аналізу кліматограм. Робота з інформацією: Полюс холоду Північної півкулі.	3, 1, 2
55 - 56		<i>досліджує</i> об'єкти і явища на материку, використовуючи тематичні карти, моделі, зокрема й цифрові; <i>характеризує</i> внутрішні води Євразії, використовуючи відповідну наукову термінологію; <i>створює</i> матеріальні навчальні моделі для дослідження; <i>бере активну участь</i> у комунікації, використовуючи прийоми комунікативної взаємодії.	Води суходолу. Річки. Озера.	Робота з інформацією: Багаторічна мерзлота на материку. Дослідження: Походження найбільших озер Євразії. Моделювання: Моделювання водного режиму річок Євразії за картою кліматичних поясів. Робота у групі для розв'язання проблем: Нерівномірний розподіл водойм і запасів прісної води на материку.	3, 1, 2, 4
57 - 58		<i>досліджує</i> об'єкти і явища на материку, використовуючи тематичні карти, моделі, зокрема й цифрові; <i>створює</i> матеріальні навчальні	Природна зональність. Висотна поясність.	Дослідження: Де й чому сформувалися на материку чорноземні ґрунти? Як відрізнити азійські пустелі помірною й тропічного поясів? Моделювання: Моделювання	3, 1, 2, 4

		<p>моделі для дослідження; <i>характеризує</i> природні зони Євразії, використовуючи відповідну наукову термінологію; <i>використовує</i> уявлення про взаємозв'язки об'єктів і явищ для виявлення закономірностей формування зональних і аональних природних комплексів на материк.</p>		<p>послідовної зміни природних комплексів з висотою в горах Євразії за картами атласу. Найвідоміші об'єкти природної спадщини ЮНЕСКО в Європі.</p>		
59		<p><i>порівнює</i> пустелі тропічного й помірною поясів, природні зони Євразії й Північної Америки.</p>	<p>Подібність і відмінність ландшафтів Євразії та Північної Америки.</p>	<p>Практична робота: Порівняння рослинного й тваринного світу природної зони Євразії та Північної Америки (тундри/ тайги/ широколистих лісів/ степів). Робота з інформацією:</p>	<p>3, 1, 2</p>	
60		<p><i>бере активну участь</i> у комунікації, використовуючи прийоми комунікативної взаємодії.</p>	<p>Розселення населення на материк. Основні екологічні проблеми.</p>	<p>Робота у групі для розв'язання проблем: Альтернативні варіанти використання ділянки хвойного/мішаного/ широколистоного лісу: проблема вибору. Проектна діяльність: Розроблення презентації «Екологічна катастрофа Аральського моря».</p>	<p>2, 1</p>	
61			<p>Підсумковий урок із тем «Північна Америка», «Євразія»</p>	<p>Діагностувальна тематична робота 5.</p>		
РОЗДІЛ IV. ПРИРОДА ОКЕАНІВ						
Тема 1. Океани полярних широт (2 год.)						
62 - 63		<p><i>створює</i> самостійно / в групі, з допомогою вчителя чи інших осіб матеріальні навчальні моделі для дослідження; <i>бере активну участь</i> у комунікації, використовуючи прийоми</p>	<p>Північний Льодовитий океан. Південний океан. Вплив на клімат материків. Особливості освоєння природних</p>	<p>Робота з інформацією: Як визначають межі Південного океану? Віртуальна мандрівка «Глибинами полярних океанів» (перегляд панорамних фото, відео). Історія досліджень Північного</p>	<p>1, 2, 4</p>	

		<p>комунікативної взаємодії; <i>використовує</i> самостійно або з допомогою вчителя уявлення про взаємозв'язки об'єктів і явищ для розв'язання запропонованої життєвої проблеми; <i>характеризує</i> з допомогою вчителя чи інших осіб природні умови та ресурси океанів, використовуючи відповідну наукову термінологію.</p>	<p>ресурсів. Морські подорожі європейців.</p>	<p>Льодовитого океану. Унікальність природи океанів полярних широт. Робота у групі для розв'язання проблем: Вплив глобальних змін клімату на природу полярних океанів. Проектна діяльність: Як врятувати білих ведмедів? Практична робота Порівняння географічного положення Північного Льодовитого й Південного океанів. Дослідження: Як рухається вода й крига в Північному Льодовитому й Південному океанах.</p>		
Тема 2. Тихий океан. Атлантичний океан. Індійський океан. (5 год.) +1						
Картографічний мінімум: <i>знаходить і показує на картах різного масштабу:</i> течії: Північна та Південна Пасатна, Куросіо, Західних Вітрів, Каліфорнійська, Перуанська, Північнотихоокеанська, Східноавстралійська; Мадагаскарська, Мусонна, Західноавстралійська, Гольфстрім, Північноатлантична, Канарська, Лабрадорська, Бразильська, Бенгельська; острови: Нова Зеландія, Нова Гвінея, Гавайські, Маріанські, Ісландія; Практична робота: Позначення на контурній карті географічних об'єктів та течій океанів.						
64		<p><i>створює</i> самостійно / в групі, з допомогою вчителя чи інших осіб матеріальні навчальні моделі для дослідження; <i>бере активну участь</i> у комунікації, використовуючи прийоми комунікативної взаємодії; <i>характеризує</i> з допомогою вчителя чи інших осіб природні умови та ресурси океанів, використовуючи відповідну наукову термінологію.</p>	<p>Тихий океан. Географічне положення та його вплив на освоєння океану. Моря. Освоєння ресурсів шельфу.</p>	<p>Моделювання: Моделювання та опис маршруту наукової експедиції з дослідження ресурсів шельфу океану з позначенням на контурній карті. Робота з інформацією: Найглибші місця в океанах. Дослідження океанів. Робота у групі для розв'язання проблем: Острови зі сміття в океанах: чому вони виникли та чим небезпечні. Зміни природи океанів під впливом глобального потепління.</p>		1, 2, 4
65		<p><i>бере активну участь</i> у комунікації, використовуючи прийоми комунікативної взаємодії; <i>характеризує</i> з допомогою вчителя</p>	<p>Атлантичний океан. Географічне положення та його вплив на освоєння океану. Моря.</p>	<p>Робота у групі для розв'язання проблем: Чи можна на дні океанів ховати відходи господарської діяльності людей?</p>		

		чи інших осіб природні умови та ресурси океанів, використовуючи відповідну наукову термінологію.	Освоєння ресурсів шельфу. Сучасні тектонічні процеси в межах Серединно-Атлантичного хребта.	Плавучі міста майбутнього - фантастика чи реальність?		
66		<i>характеризує</i> з допомогою вчителя чи інших осіб природні умови та ресурси океанів, використовуючи відповідну наукову термінологію.	Індійський океан. Географічне положення та його вплив на освоєння океану. Моря. Освоєння ресурсів шельфу.	Практична робота: Порівняння географічного положення й природи Тихого, Атлантичного та Індійського океанів.		1, 2, 4
67		<i>презентує</i> приклади власного досвіду; <i>використовує</i> самостійно або з допомогою вчителя уявлення про взаємозв'язки об'єктів і явищ для розв'язання запропонованої життєвої проблеми.	Природні ресурси океанів , особливості їх освоєння.	Дослідження: Найпопулярніші місця відпочинку на берегах океанів. Опрацювання основних кліматичних показників відомих пляжних курортів світу з метою оптимального вибору часу відпочинку на них. Приклади курортів: острів Балі, Майамі, Анталія, Шарм-ель-Шейх. Проектна діяльність: Океанічні пустелі, причини виникнення, особливості природи. Освоєння природних багатств океанів.		
68		<i>характеризує</i> з допомогою вчителя чи інших осіб природні умови та ресурси островів, використовуючи відповідну наукову термінологію.	Острови в океані, їх походження. Океанія.	Моделювання: Моделювання та опис різних за походженням островів. Робота з інформацією: Відкриття нового континенту в Тихому океані		3, 1, 2, 4
69			Підсумковий урок із розділу IV. Природа океанів	Діагностувальна тематична робота 6.		
Розділ V. Узагальнення (1 год.)						
70						